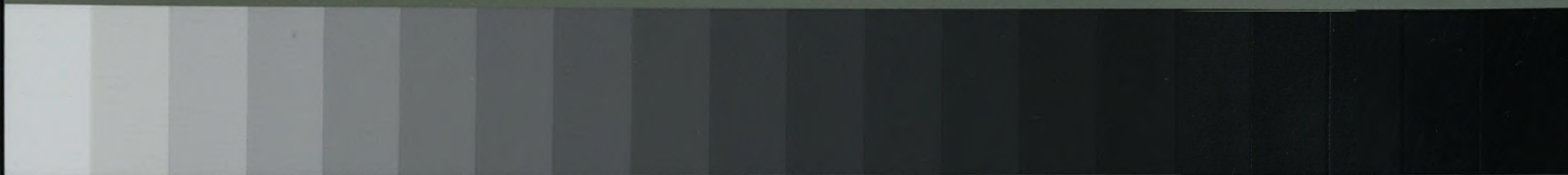

Grey Scale #13

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

WYDZIAŁ WOJSK LOTNICZYCH I OPK
KATEDRA TAKTYKI TYŁÓW WOJSK LOTNICZYCH I OPK

JAWNE

~~SECRET~~
sluzba wojskowa

ASG WP wewn. 3732/83

Egz. nr 1

Plk dypl. mgr Witold BĘDNARCZYK

METODYKA OPRACOWANIA ĆWICZENIA TAKTYCZNO-TYŁOWEGO

Skrypt

47466

WARSZAWA

1983

15

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

WYDZIAŁ WOJSK LOTNICZYCH I OPK
KATEDRA TAKTYKI TYŁÓW WOJSK LOTNICZYCH I OPK

JAWNE

~~XXXXXXXXXX~~
21.11.20

ASG WP wewn. 3732/83

Egz. nr 1

Plk dypl. mgr Witold BEDNARCZYK

METODYKA OPRACOWANIA ĆWICZENIA TAKTYCZNO-TYŁOWEGO

Skrypt

~~XXXXXXXXXX~~ 47466

WARSZAWA

1983

15

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

WYDZIAŁ WOJSK LOTNICZYCH I OPK
KATEDRA TAKTYKI TYŁÓW WOJSK LOTNICZYCH I OPK

ASG WP wewn. 3732/83

ZATWIERDZAM
SZEFA KATEDRY
TAKTYKI TYŁÓW WOJSK LOTNICZYCH I OPK

JAWNE
Do użytku
Egz. nr....

płk doc. dr hab. Mieczysław CHAMERA

PRZEKLASYFIKOWANO
Protokół Nr 12657

Płk dypl. mgr Witold BEDNARCZYK

METODYKA OPRACOWANIA ĆWICZENIA TAKTYCZNO-TYŁOWEGO

Skrypt

SPIS TRESCI

	Str.
Wstęp	3
1. Ogólna charakterystyka ćwiczenia taktyczno-tyłowego	3
2. Przygotowanie ćwiczenia taktyczno-tyłowego i opracowanie dokumentów organizacyjno-metodycznych	5
3. Warunki i ogólne zasady przeprowadzenia ćwiczenia taktyczno-tyłowego	18
4. Bibliografia	22

WSTĘP

Podstawą do organizowania i prowadzenia ćwiczeń taktycznych z wojskami jest "Instrukcja o organizowaniu i prowadzeniu ćwiczeń taktycznych" /szkol. 520/76/. Zasady w niej zawarte odnoszą się również do ćwiczeń taktyczno-tyłowych /jako ćwiczeń taktycznych z wojskami/ organizowanych w oddziałach wojsk lotniczych.

Instrukcja, o czym mowa w niej na wstępie, rozpatruje głównie ogólnowojskowe ćwiczenia taktyczne z wojskami. Dlatego większość określonych w niej zasad i warunków, aby mogła być uwzględniona w ćwiczeniach taktyczno-tyłowych w oddziałach wojsk lotniczych, musi być w odpowiedni sposób dostosowana do specyfiki tych wojsk i służb. W postaci oryginalnej niezupełnie można je zastosować. Treść prezentowanego materiału ma na celu teoretyczne przedstawienie metodyki opracowania ćwiczenia taktyczno-tyłowego w oddziałach lotniczych w oparciu o ogólne zasady wymienionej instrukcji.

1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA ĆWICZENIA TAKTYCZNO-TYŁOWEGO

Ćwiczenie taktyczno-tyłowe należy do wyższych form szkolenia stanu osobowego tyłów oddziałów wojsk lotniczych. Spełnia ono ważną rolę w procesie szkolenia taktycznego, charakter bowiem jego prowadzenia i stawiane w jego ramach cele szkoleniowe najlepiej przygotowują stan osobowy do działania w warunkach bojowych. Jest to forma szkolenia w warunkach najbardziej zbliżonych do bojowych, zmuszających ćwiczący stan osobowy do pełnego wykorzystania umiejętności oraz walorów sprzętu technicznego /uzbrojenia/ w wykonywaniu postawionych zadań.

Do udziału w ćwiczeniu przygotowuje się stan osobowy tyłów oddziału lotniczego z całym posiadanym /względnie wydzielonym/ wyposażeniem /sprzętem technicznym, uzbrojeniem, zapasami środków materiałowych itp./.

Stan osobowy podczas ćwiczenia wykonuje swoje obowiązki zgodnie z zajmowanymi według etatu stanowiskami służbowymi. Jednak niekiedy może tak się złożyć, iż konkretna sytuacja spowoduje potrzebę wyznaczenia na okres ćwiczenia na wakujące stanowiska, względnie na miejsce osób czasowo nieobecnych /szpital, sanatorium itp./ innych osób, przygotowanych odpowiednio do ćwiczenia na danym stanowisku; chodzi głównie o zapewnienie pełnej realizacji celów szkoleniowych.

Podstawowym założeniem /idea/ ćwiczeń taktyczno-tyłowych jest wdrażanie stanu osobowego tyłów lotniczych do pracy w warunkach polowych oraz wyrabianie umiejętności i nawyków w tym zakresie. Ma to na celu przygotowanie stanu osobowego do wykonania zadań w zakresie materiałowego i

lotniskowo-technicznego /tyłowego/ zabezpieczenia działań bojowych oddziałów lotniczych w trudnych, skomplikowanych warunkach bojowych. Dlatego też przed ćwiczeniem taktyczno-tyłowym powinno się stawiać, na przykład, następujące cele szkoleniowe:

- sprawdzenie stopnia przygotowania służb i pododdziałów tyłowych oddziału lotniczego do wykonania zadań w warunkach polowych, w złożonej sytuacji operacyjno-taktycznej;

- wyrabianie u personelu kierowniczego tyłów oddziału lotniczego nawyków organizacji i realizacji zadań w zakresie dowodzenia /kierowania/ podległymi służbami i pododdziałami w warunkach polowych, w złożonej i szybko zmieniającej się sytuacji operacyjno-taktycznej;

- trenowanie stanów osobowych w przemieszczaniu rzutów naziemnego zabezpieczenia transportem samochodowym /kombinowanym/ i rozwijaniu ich na polowych lotniskach operacyjnych /i innych obiektach/ w ograniczonym czasie;

- zgrywanie służb i pododdziałów tyłowych oraz wyrabianie umiejętności pracy na polowych lotniskach operacyjnych w zakresie tyłowego zabezpieczenia oddziałów lotniczych w trudnej sytuacji operacyjno-taktycznej;

- trenowanie i wyrabianie nawyków u stanu osobowego w sprawnej likwidacji skutków uderzeń przeciwnika i odtwarzania gotowości bojowej do zabezpieczenia działań bojowych oddziałów lotniczych itp.

Cwiczenie taktyczno-tyłowe może być prowadzone z rzutem zabezpieczenia naziemnego oddziału lotniczego /czołówką zaopatrzenia/, względnie z kilkoma rzutami zabezpieczenia naziemnego /czołówkami zaopatrzenia/ jednej dywizji lotniczej, w zależności od szczebla jego organizacji i prowadzenia oraz jego rozmachu. Cwiczenie takie może być organizowane samodzielnie jako ćwiczenia taktyczno-specjalistyczne oraz w ramach ćwiczeń taktycznych prowadzonych przez pułk /np. LTC/. Doświadczenia wykazują, że ćwiczenie taktyczno-tyłowe prowadzone jest raczej w ramach ćwiczeń taktycznych pułku.

Cwiczenia taktyczno-tyłowe są ćwiczeniami jednostronnymi i w zasadzie jednoszczeblowymi ze względu na brak bazy materiałowej na szczeblu tyłów dywizji lotniczej. Mogą być one ponadto prowadzone przez wyższy szczebel, jako pokazowe, doświadczalne /eksperymentalne/ oraz inspekcyjne. Każde tego rodzaju ćwiczenie zawierać będzie właściwe sobie cele szkoleniowe akcentowane zwrotami, jak np: pokazać /zademonstrować/; zbadać; sprawdzić itp.

2. PRZYGOTOWANIE ĆWICZENIA TAKTYCZNO-TYŁOWEGO I OPRACOWANIE DOKUMENTÓW ORGANIZACYJNO-METODYCZNYCH

Przygotowanie ćwiczenia taktyczno-tyłowego obejmuje: opracowanie materiałów metodycznych /dokumentów/ ćwiczenia; określenie rejonu ćwiczenia, jego rekonesans; przygotowanie stanów osobowych, sprzętu i środków materiałowych; przygotowanie kierownictwa ćwiczenia i aparatu kontrolno-badawczego; dokonanie przedsięwzięć w całości kształcie zabezpieczenia ćwiczenia.

Czynnością poprzedzającą proces opracowania dokumentów organizacyjno-metodycznych powinno być określenie rejonu, w którym będzie przebiegało ćwiczenie, a następnie przeprowadzenie jego rekonesansu.

Po powzięciu decyzji odnośnie do rejonu ćwiczenia przystępuje się do opracowania jego pełnej dokumentacji organizacyjno-metodycznej. Do opracowania ćwiczenia należy wyznaczyć oficera /lub zespół autorski/, mającego odpowiednie w tym zakresie przygotowanie, tzn. dobrze znającego metodyczną stronę tego procesu, posiadającego odpowiednią wiedzę operacyjno-taktyczną i specjalistyczną oraz umiejętności pracy sztabowej. Daje to gwarancję, że ćwiczenie opracowane będzie na wysokim poziomie.

Proces przygotowania ćwiczenia taktyczno-tyłowego, z punktu widzenia dobrego zarówno opracowania materiałów metodycznych ćwiczenia, jak i jego przygotowania pod względem organizacyjnym, to efekt działania dwóch czynników: właściwego poziomu przygotowania z zakresu taktyki tyłów wojsk lotniczych i taktyki wojsk lotniczych ze strony opracowującego ćwiczenie /zespołu autorskiego/, odpowiednio do tematu i szczebla ćwiczenia, oraz dużego wysiłku myślowego rozłożonego w określonym czasie.

Czynnik pierwszy, wydaje się, nie wymaga wyjaśnień. Rozpatrując wysiłek myślowy należy nadmienić, że czas na opracowanie ćwiczenia w każdym konkretnym wypadku będzie inny. Ma na to wpływ temat ćwiczenia, jego cele szkoleniowe, liczba i treść zagadnień do przerobienia w poszczególnych etapach ćwiczenia, doświadczenie opracowującego /opracowujących/, a nawet jego stan psychiczny i fizyczny w trakcie opracowania ćwiczenia. W każdym jednak wypadku, aby zachować systematyczność i ciągłość pracy podczas przygotowania ćwiczenia, aby w terminie i dobrze je opracować, efektywnie spożytkowując czas na to przeznaczony, przed przystąpieniem do czynności z tym związanych powinno się sporządzić plan przygotowania ćwiczenia. Do opracowania takiego planu powinny służyć następujące dane:

- data otrzymania polecenia opracowania ćwiczenia;
- temat, cele i zagadnienia szkoleniowe ćwiczenia;
- skład zespołu autorskiego;

- skład kierownictwa ćwiczenia;
- rejon ćwiczenia;
- termin przedstawienia opracowanych dokumentów ćwiczenia do zatwierdzenia;
- termin wręczenia założenia ćwiczącym;
- termin przeprowadzenia rekonesansu rejonu ćwiczenia;
- termin gotowości kierownictwa i ćwiczących;
- data przeprowadzenia ćwiczenia.

Trudno jest wskazać gotową formę planu, gdyż takiej nie ma. Stąd ważne, aby opracowując plan ująć w nim w sposób chronologiczny wszystkie ważniejsze czynności związane z przygotowaniem ćwiczenia w nakazanym czasie. Dla przykładu można zaproponować taki oto wariant planu:

"ZATWIERDZAM"
DOWÓDCA /SZEFL

.....
Dnia

P L A N

przygotowania ćwiczenia taktyczno-tyłowego z taktyki tyłów wojsk lotniczych dla

I. Temat:

II. Cele szkoleniowe ćwiczenia:

1.
2.

III. Zagadnienia szkoleniowe:

1.
2.
3.

IV. Skład zespołu autorskiego:

1. - główny autor
2. - współautor
3. - współautor

V. Skład kierownictwa ćwiczenia:

1. Kierownik ćwiczenia
2. Z-ca kierownika ćwiczenia
3. Sekretarz kierownictwa

VI. Miejsce i czas trwania ćwiczenia:

Północno-zachodnia część Polski - 2 doby /2-4.05.19... r./

VII. Zestawienie zasadniczych przedsięwzięć organizacyjno-przygotowawczych

Lp.	Wyszczególnienie czynności	Wykonawca	Termin	Uwagi
1	2	3	4	5
I. CZYNNOSCI ZWIĄZANE Z OPRACOWANIEM MATERIAŁÓW METODYCZNYCH ĆWICZENIA				
	Analiza tematu i jego zrozumienie	Zespół autor- ski	26.03.	
1.	Dobór i studiowanie literatury oraz określenie myśli przewodniej ćwiczenia	- " -	27-30.03.	
2.	Przeprowadzenie rekonesansu rejonu ćwiczenia i jego przygotowanie	Kierownictwo ćwiczenia + zespół autorski	31.03.	
3.	Opracowanie materiałów metodycz- nych ćwiczenia: - części graficznej planu przeprowadzenia ćwiczenia /zamiar operacyjno-taktyczny - mapa/; - części opisowej planu prze- prowadzenia ćwiczenia; - założenia taktycznego do ćwiczenia; - załączników do planu prze- prowadzenia ćwiczenia; a/ planu podawania wprowa- dzeń wraz z załącznikami; b/ planu przeciwdziałania i pozoracji; c/ planu regulacji ruchu; d/ wytycznych dla kierownictwa ćwiczenia i zespołu kontrolno- badawczego; e/ planu omówienia ćwiczenia	Zespół autorski	1-4.04. 5-7.04. 8-9.09. 10-14.04.	
4.	Przedstawienie dokumentacji me- todycznej ćwiczenia do omówienia	Główny autor	15.04.	
II. CZYNNOSCI ZWIĄZANE Z PRZYGOTOWANIEM SŁUŻB I PODODDZIAŁÓW				
5.	Przygotowanie ćwiczących dowód- ców pododdziałów i szefów służb: - seminarium nt. "Organizacja pracy służb w warunkach polowych"	dca bzaop	do 18.04.	Są to tema- ty przy- kła- dowe

1	2	3	4	5
	- zajęcia instruktażowe z magazynierami nt.: "Rozwijanie magazynów w warunkach polowych"	Szefowie służb	do 20.04.	
6.	Zajęcia taktyczno-specjalistyczne w pododdziałach i służbach nt.:	Szefowie służb i dowódcy pododdziałów	do 22.04.	Tematy wg programów szkoleniowych ukierunkowane na przygotowanie żołnierzy do wyk. przew. w ćwiczeniu czynności
7.	Sprawdzenie gotowości pododdziałów i służb do ćwiczenia i ogłoszenie w rozkazie dziennym stwierdzającym fakt dopuszczenia do ćwiczenia	Kierownictwo ćwiczenia	23.04.	
8.	Wydzielenie i przygotowanie środków materiałowo-technicznego zabezpieczenia szkolenia	Szefowie służb i dcy pododdziałów	do 24.04.	
9.	Meldunek o gotowości do ćwiczenia.	Kierownik ćwiczenia	25.04.	

PODPIS:

.....
/stanowisko służbowe/

.....
/stopień, imię i nazwisko/

Sporządzając plan przygotowania ćwiczenia taktyczno-tyłowego i określając w nim ostateczny termin gotowości do ćwiczenia, należy uwzględnić wszystkie terminowe przedsięwzięcia wpływające z bieżącego wykonywania obowiązków służbowych. Czyba, że autor ćwiczenia /zespół autorski/ i wszystkie inne osoby uczestniczące w przygotowaniu ćwiczenia są zwolnione na ten czas od innych obowiązków służbowych, co jest raczej nierealne.

Po opracowaniu planu przygotowania ćwiczenia taktyczno-tyłowego i jego zatwierdzeniu przez odnośnego przełożonego następuje jego konsekwentna realizacja.

Ważne znaczenie ma dokładne przeanalizowanie i zrozumienie tematu ćwiczenia, gdyż decyduje ono o strukturze całego ćwiczenia, a wszystkie zabiegi w trakcie przygotowania i prowadzenia ćwiczenia powinny być jemu podporządkowane i muszą z niego wypływać. Stąd też zrozumieć temat znaczy zrozumieć treść i zakres całości zagadnień ćwiczenia, a więc treść i zakres pracy ćwiczących podczas całego okresu trwania ćwiczenia. W rezultacie przeanalizowania tematu ćwiczenia taktyczno-tyłowego powinien powstać dokładny obraz zasadniczych zagadnień obu części planu przeprowadzenia ćwiczenia, a także dokładny obraz poszczególnych jego załączników.

Dobór literatury niezbędnej do opracowania ćwiczenia taktyczno-tyłowego to ważne zagadnienie. Można ją potraktować jako zasadniczą i dodatkową. Zasadnicza - to aktualna, obowiązująca literatura do danego tematu ćwiczenia /instrukcje, regulaminy, rozkazy i zarządzenia, normy i współczynniki itp./. Dodatkowa - to wszelka literatura wiążąca się z danym tematem ćwiczenia, której wykorzystanie może wzbogacić treść ćwiczenia.

Jeśli chodzi o literaturę grupy pierwszej, to jej dobór nie powinien nastroczać trudności. Trzeba po prostu wiedzieć, że taka jest i gdzie się znajduje, zapoznać się dokładnie z jej treścią, a następnie zastosować w dokumentacji ćwiczenia. Właściwego doboru wymaga literatura grupy drugiej /dodatkowa/. W ćwiczeniach specjalistycznych, a takim jest ćwiczenie taktyczno-tyłowe, nie powinno się stosować schematycznych i stereotypowych rozwiązań; zagadnienia szkoleniowe powinno się rozwiązywać w sposób dialektyczny i nowatorski, nie naruszając oczywiście obowiązujących w danym zakresie instrukcji i regulaminów, ale wzbogacając ich treść. Temu właśnie ma służyć literatura dodatkowa. Dobierając jej pozycje, należy ocenić, które są przydatne i w jakim zakresie mogą być wykorzystane do opracowania ćwiczenia. Nie jest to łatwe, osoba bowiem dokonująca takiej selekcji musi mieć dobre przygotowanie pod względem wiedzy operacyjno-taktycznej i specjalistycznej wiążącej się z danym tematem ćwiczenia.

Po zrozumieniu tematu i przestudiowaniu literatury autor /zespół autorski/ powinien sprecyzować myśl przewodnią ćwiczenia. Myśl przewodnia ćwiczenia to zarys przyjmowanej do ćwiczenia sytuacji operacyjno-taktycznej, w oparciu o którą rozwiązywane będą zagadnienia ćwiczenia, oraz myślowy obraz jego przebiegu, mający odbicie w poszczególnych dokumentach planu przeprowadzania ćwiczenia.

Ćwiczenie taktyczno-tyłowe, będące ćwiczeniem z wojskami, przebiega w terenie, w określonym przez przełożonego rejonie. Ważną czynnością, przed przystąpieniem do opracowania materiałów metodycznych ćwiczenia, jest do-

konanie rekonesansu rejonu ćwiczenia. Organizatorem takiego rekonesansu w zasadzie powinien być kierownik ćwiczenia, a uczestniczyć w nim, obok osób wchodzących w skład kierownictwa ćwiczenia, powinien autor /zespół autorski/ ćwiczenia. Uczestnictwo w tego rodzaju rekonesansie autora /zespołu autorskiego/ ćwiczenia ułatwia mu następnie opracowanie poszczególnych dokumentów metodycznych ćwiczenia, a co najważniejsze - eliminuje nieścisłości i braki mogące wystąpić w ich treści w wypadku analizy i oceny terenu jedynie na podstawie mapy.

Rekonesans powinien być prowadzony w oparciu o plan rekonesansu opracowany na podstawie wytycznych przełożonego nakazującego jego przeprowadzenie.

Przeprowadzenie ćwiczenia taktyczno-tyłowego wymaga opracowania następujących głównych dokumentów ^{x/}:

1. Plan przeprowadzenia ćwiczenia.
2. Założenie taktyczne.
3. Odnośne rozkazy /zarządzenia/.
4. Odpowiednie plany i dokumenty wynikające z tematu ćwiczenia, jak

na przykład:

- dokumenty /plan/ dotyczące dowodzenia i łączności;
- plan pozorowania przeciwnika;
- plan regulacji ruchu /w razie potrzeby/ i inne wg potrzeb.

Ponadto powinno się opracować, jako załączniki do planu przeprowadzenia ćwiczenia:

- harmonogram podawania wprowadzeń wraz z załącznikami;
- wytyczne dla kierownictwa ćwiczenia i aparatu kontrolno-badawczego;
- plan omówienia ćwiczenia wraz z tezami.

Plan przeprowadzenia ćwiczenia taktyczno-tyłowego opracowuje się w formie graficznej i opisowej.

Część graficzna obejmuje:

- zamiar operacyjno-taktyczny /taktyczny/;
- położenie wyjściowe;
- zadania szczebla nadrzędnego /dywizji lotniczej i tyłów armii lotniczej/;
- zadania ćwiczących elementów służb i pododdziałów;
- zarys dynamiki ćwiczących służb i pododdziałów;
- organizację regulacji ruchu;
- organizację łączności.

^{x/} Ćwiczenie taktyczno-tyłowe prowadzone z tyłami pułku lotniczego traktować należy jako ćwiczenie pułkowe.

Część opisowa obejmuje:

- rodzaj ćwiczenia i jego temat;
- cele i zagadnienia szkoleniowe;
- czas przeprowadzenia ćwiczenia;
- rozmach ćwiczenia /odległość, drogi marszu rzutu, miejsca odpoczynków, lotniska i inne/;
- skład służb i pododdziałów tyłowych biorących udział w ćwiczeniu;
- etapy ćwiczenia: ich tematy, cele i zagadnienia szkoleniowe, czas trwania;
- limity przebiegu kilometrów dla pojazdów mechanicznych i limity zużycia środków pozoracji oraz inne niezbędne dane.

4 Część graficzna ^{planu} przeprowadzenia ćwiczenia opracowuje się na mapie. Warto przy tym zaznaczyć, że w wypadku ćwiczeń z problematyki tyłowej w jednostkach lotniczych najlepiej jest wykorzystywać do tego celu mapy o skali 1:100 000 /1:200 000/. Charakteryzują się one m.in. dobrym uwypukleniem dróg i urządzeń drogowych, hydrografii oraz rzeźby i pokrycia terenu. Elementy części graficznej planu przeprowadzenia ćwiczenia przedstawia się na mapie w postaci odpowiednich znaków taktycznych zgodnie z instrukcją pracy na mapach.

Opracowanie części opisowej planu przeprowadzenia ćwiczenia polega na rozpatrzeniu w kolejności każdego z jego elementów, powzięciu odpowiednich decyzji w zakresie rozwiązania poszczególnych zagadnień ćwiczenia i uwidocznieniu tego w odpowiednim miejscu tej części planu.

Jeśli chodzi o temat ćwiczenia taktyczno-tyłowego, to podaje się go autorowi ćwiczenia w ramach stawianych mu zadań i udzielanych wytycznych do opracowania ćwiczenia. Zadanie autora /zespołu autorskiego/ polega /o czym już mówiono/ na dokładnym jego zrozumieniu i ewentualnym uściśleniu, przy czym musi on pamiętać o tym, że wszystkie dokumenty mają być odbiciem tematu ćwiczenia i z niego wynikać. *ok*

Ogólne cele szkoleniowe ćwiczenia ustala się tak, ażeby były one odpowiednie dla tej formy szkolenia. A zatem formułując cele szkoleniowe ćwiczenia taktyczno-tyłowego, należy używać zwrotów: "wyrabiać nawyki", "doskonalić umiejętności", "trenować stan osobowy", "sprawdzić umiejętności" itp.

W każdym wypadku formułując cele szkoleniowe ćwiczenia, należy pamiętać o tym, że muszą być realne, tj. możliwe w tym konkretnym ćwiczeniu do osiągnięcia. Określanie celów szkoleniowych nierealnych, "na wprost", przynosi szkodę w procesie szkolenia.

Zagadnienia szkoleniowe ćwiczenia taktyczno-tyłowego są podstawą realizacji celów szkoleniowych. Dlatego powinny one odzwierciedlać temat i te cele. Treść zagadnień szkoleniowych powinna być tak formułowana,

aby ich przerobienie wymagało aktywnej działalności wszystkich ćwiczących. Ich treść powinna być ujeta zwięźle i komunikatywnie, a jednocześnie wyczerpująco.

W trakcie trwania ćwiczenia celowo jest przerabiać całość zagadnień obejmujących treść danego tematu. Jeżeli jednak nie wystarczy czasu na pełną realizację wszystkich zagadnień, to niektóre z nich mogą być przerobione częściowo /tylko najważniejsze elementy/, bądź też, opracowując część opisową planu przeprowadzenia ćwiczenia, należy z nich w ogóle zrezygnować. Pamiętać należy, iż w obu wypadkach powinny to być zagadnienia mniej ważne, podrzędne.

Podziału czasu szkoleniowego na każde zagadnienie należy dokonywać, uwzględniając faktyczne potrzeby czasu na wykonanie pełnego zakresu pracy podczas przerabiania danego zagadnienia.

Ćwiczenie taktyczno-tyłowe, z reguły, dzieli się na etapy. Każdy etap powinien zawierać swój temat wynikający z głównego tematu ćwiczenia. Powinien zawierać również adekwatne do tego tematu cele i zagadnienia będące także rozwinięciem ogólnych celów i zagadnień szkoleniowych ćwiczenia.

Ćwiczenie trwa bez przerwy, aż do pełnego przerobienia wszystkich jego zagadnień szkoleniowych. Niemniej jednak planując takie ćwiczenie, należy brać pod uwagę, że ćwiczący muszą mieć przeznaczony czas na odpoczynek /sen/ i posiłki. Dlatego też, w odniesieniu do tego rodzaju ćwiczeń trwających ponad dobę, trzeba przewidzieć w rozliczeniu czasu dobowego 6-8 godz. na te konieczne przerwy i inne niezbędne czynności.

Autor ćwiczenia może zakładać takie warunki jego przeprowadzenia, które pozwolą na bardziej pouczające i zbliżone do sytuacji bojowej przerobienie zagadnień szkoleniowych. Jego ingerencja w stosunku do warunków naturalnych rejonu przeprowadzenia ćwiczenia - poza, oczywiście warunkami meteorologicznymi - może na przykład przybierać następujące formy:

- autor ćwiczenia /kierownik ćwiczenia/ może określić w szerokim zakresie lotniska i drogi marszu, które mogą być wykorzystane, lub też stwarza taką sytuację, która zmusza ćwiczących do wykorzystywania tylko określonych dróg marszu i lotnisk;

- autor ćwiczenia powinien tak ustalić czas jego trwania, aby ćwiczący zmuszeni byli działać tak w dzień, jak i w nocy;

- autor ćwiczenia może planować i zakładać skomplikowaną sytuację i warunki działania. Może na przykład umownie zmniejszyć nośność mostu czy przepustu na drodze marszu, założyć jego zniszczenie, założyć zniszczenie lub remont odcinka drogi marszu, skażenie, zniszczenie określonych obiektów na lotnisku, założyć straty itp.

Zabezpieczenie materiałowo-techniczne należy przyjmować takie, jakie jest ono faktycznie /uwzględniając przygotowanie do ćwiczenia/ w tyłach ćwiczącego oddziału lotniczego.

Jako rejon działań w ćwiczeniu taktyczno-tyłowym przyjmuje się zwykle ten, w którym znajduje się oddział lotniczy i jego tyły. Organizację wojsk przeciwnika określa się wg tej armii, którą przyjmuje się jako potencjalnego przeciwnika.

Część opisowa planu przeprowadzenia ćwiczenia powinna zawierać w ogólnym zarysie tło operacyjno-taktyczne /taktyczne/, na podłożu którego rozgrywane jest całe ćwiczenie.

Tło operacyjno-taktyczne /taktyczne/ powinno, w sposób syntetyczny, przedstawiać sytuację operacyjno-taktyczną /taktyczną/, z której wynika potrzeba takiego działania oddziału lotniczego /a stąd i działania tyłów/ jak przyjęto w ćwiczeniu, stosownie do jego tematu.

Część opisową planu przeprowadzenia ćwiczenia taktyczno-tyłowego powinien kończyć element pod nazwą "przebieg ćwiczenia". Jest to chronologiczne przedstawienie - w sposób opisowy - przebiegu ćwiczenia. Część ta powinna być opracowana tak, aby - na przykład - osoba nie znająca treści ćwiczenia po zapoznaniu się z "przebiegiem ćwiczenia" miała co do niego pełne rozeznanie. Można powiedzieć, że jest to swego rodzaju "scenariusz" ćwiczenia.

Następnym w kolejności - uprzednio wymienionym - dokumentem ćwiczenia taktyczno-tyłowego jest założenie taktyczne. Jest ono dokumentem przeznaczonym głównie dla ćwiczących. Stąd też powinno zawierać wszystkie dane umożliwiające ćwiczącym, w oparciu o zawartą w nim sytuację taktyczną i tyłową, należyte przygotowanie się i przystąpienie do ćwiczenia.

Opracowuje się je na podstawie planu przeprowadzenia ćwiczenia. Właściwie opracowane założenie powinno zawierać w swej treści następujące rozdziały:

1. Sytuacja ogólna.
2. Sytuacja szczegółowa.
3. Dane informacyjne i inne, niezbędne dla ćwiczących.
4. Zadania dla ćwiczących.
5. Literatura.
6. Załączniki.

W rozdziale pierwszym "sytuacja ogólna" w sposób zwięzły, lecz treściwy scharakteryzować należy tło operacyjno-taktyczne /działania przeciwnika i wojsk własnych/ według następującego układu:

"ZACHODNI" /przeciwnik/

1. Wojska lądowe:

- skład i ugrupowanie bojowe;
- charakterystyka działań bojowych;
- zajmowane rubieże lub region rozmieszczenia;
- ogólny zamiar działań.

2. Lotnictwo:

- skład bojowy, typy samolotów, bazowanie;
- charakter poprzednio i aktualnie prowadzonych działań bojowych.

"WSCHODNI" /wojska własne/

1. Wojska lądowe:

- skład i ugrupowanie bojowe;
- charakter działań bojowych /działania zaczepne, obronne itp./;
- zajmowana rubież i linia styczności bojowej;
- zamiar działań itp.

2. Lotnictwo:

- skład bojowy, typ samolotów, bazowanie;
- charakter prowadzonych działań bojowych poprzednio i obecnie w odniesieniu do poszczególnych rodzajów lotnictwa;
- zadania bojowe jednostek sąsiednich i współdziałających;
- zadania bojowe i idea dowódcy ćwiczącego oddziału lotniczego /ZT/,
Następnie - po ogólnym scharakteryzowaniu działań własnego lotnictwa
- należy przystąpić do opracowania "sytuacji szczegółowej" założenia.

"Sytuacja szczegółowa" ma wynikać z "sytuacji ogólnej" i powinna być jej rozwinięciem. W oparciu o konkretne, niezbędne do tematu ćwiczenia i jego celów szkoleniowych, wiadomości o nieprzyjacielu zawiera szczegółowe dane dotyczące zadań szczebla nadrzędnego i koncepcję ich realizacji. Zawiera również dane dotyczące sytuacji i zadań własnego oddziału /ZT/, a także położenia i zadań sąsiadów /współdziałających oddziałów i ich tyłów/.

W rozdziale "dane informacyjne" podaje się informacje dotyczące stanu osobowego oraz organizacji oddziałów lub ZT prowadzących działania bojowe i elementów zabezpieczających. Podaje się również dane dotyczące techniki lotniczej i sprzętu obsługi, ukończenia, stanu środków materiałowych, stanu dróg i ich wykorzystania, zakładanych zniszczeń, działania grup dywersyjnych przeciwnika oraz inne wiadomości niezbędne do powzięcia odpowiedniej decyzji.

Zadania dla ćwiczących - zawarte w rozdziale czwartym - powinny być określone w sposób zwięzły, lecz wyraźny i zrozumiały, aby jasno z nich wynikało, co mają ćwiczący wykonać w celu należytego przygotowania się do ćwiczenia.

W rozdziale piątym "literatura" wyszczególnia się regulaminy, instrukcje i inne dokumenty oraz pomoce naukowe pozwalające ćwiczącym właściwie i w pełni przygotować się do ćwiczenia.

W rozdziale szóstym - ostatnim - uwidocznic należy załączniki do założenia, jak np:

- komunikat informacyjny o sytuacji polityczno-militarnej;
- komunikat rozpoznawczy;
- sytuacja łączności;
- sytuacja chemiczna;
- położenie wojsk na określony dzień i godzinę /oleata/ i inne, w zależności od potrzeb.

Do rozkazów i zarządzeń wchodzących w skład dokumentacji ćwiczenia taktyczno-tyłowego należy zaliczyć przede wszystkim rozkaz organizacyjny, będący dokumentem podstawowym, którego treść powinna zawierać główne zadania i przedsięwzięcia związane z przygotowaniem i przeprowadzeniem ćwiczenia.

Z charakteru tego dokumentu - jako rozkazu - wynika, że powinien on regulować całość spraw związanych z przygotowaniem i przeprowadzeniem ćwiczenia. Wypływa z niego zakres odpowiedzialności osób biorących udział w ćwiczeniu, w zależności od pełnionej w nim funkcji.

Rozkaz organizacyjny wydaje dowódca prowadzący ćwiczenie, a jego treść powinna zawierać następujące zagadnienia:

1. W części informacyjnej:

- temat ćwiczenia;
- termin przeprowadzenia ćwiczenia i rejon;
- cele szkoleniowe ćwiczenia;
- główne zagadnienia ćwiczenia /etapy/;
- cele badawcze ćwiczenia;
- skład ćwiczących;
- skład kierownictwa ćwiczenia.

2. W części rozkazodawczej:

- zadania dla poszczególnych ćwiczących szefów służb i dowódców pododdziałów /w zależności od tematu ćwiczenia/;
- zadania dla szefów służb i dowódców pododdziałów odpowiedzialnych za wydzielenie sił i środków do udziału w ćwiczeniu;
- termin opracowania i przedstawienia do zatwierdzenia dokumentacji metodyczno-szkoleniowej ćwiczenia;
- przedsięwzięcia dotyczące zabezpieczenia materiałowo-technicznego i medycznego;
- zagadnienia dotyczące bezpieczeństwa w czasie ćwiczenia oraz zapobiegania stratom i szkodom;

- termin i zakres sprawdzianu dopuszczającego do ćwiczenia;
- zagadnienia tajnego dowodzenia i inne, w zależności od konkretnych potrzeb wynikających z tematu, celów i zagadnień szkoleniowych.

3. Załączniki do rozkazu:

- skład zespołu kontrolnego /kontrolno-badawczego/;
- nomenklatura map do ćwiczenia;
- plan przygotowania ćwiczących osób i pododdziałów oraz sprzętu biorącego udział w ćwiczeniu do sprawdzianu.

Dokumenty dotyczące dowodzenia i organizacji łączności powinny zawierać podstawowe dane i ustalenia, m.in. kryptonimy stacji TT, sygnały rozpoznawcze osób funkcyjnych, schematy łączności przewodowej i radiowej i inne.

Plan pozorowania przeciwnika powinien obejmować:

- miejsce, obiekt i termin przeprowadzenia pozoracji;
- cele prowadzenia pozoracji;
- zakładane efekty przeciwdziałania;
- siły i środki wydzielone do pozoracji;
- sposób prowadzenia pozoracji /czynności grup pozoracyjnych/;
- oczekiwane czynności /reakcje/ ćwiczących;
- sposób rozwinięcia sił i środków pozoracji i ich zwinięcia po wykonaniu zadania.

Plan regulacji ruchu powinien obejmować:

- cele regulacji ruchu;
- siły i środki wydzielone do regulacji ruchu;
- termin i miejsce rozmieszczenia poszczególnych posterunków regulacji ruchu i ich zadanie;
- ubiór i oznakowanie osób wydzielonych do regulacji ruchu;
- sposób rozwinięcia i zwinięcia poszczególnych posterunków regulacji ruchu.

Plan taki powinien być opracowany na mapie 1:200 000 tego rejonu, w którym przebiega ćwiczenie.

Harmonogram podawania wprowadzeń opracowuje się w zasadzie - w formie tabelarycznej - wg niżej proponowanego wzoru:

Nr wprowadzenia	Treść wprowadzenia	Dotyczy /odbiorca wprowadz./	Termin wręczenia		Wręczający	Uwagi
			Data	Godzina		
1	2	3	4	5	6	7

Jako załączniki do harmonogramu powinny występować te wprowadzenia, które mają być wręczone w formie pisemnej /rozkazy, zarządzenia, meldunki, informacje itp./.

Jeśli chodzi o wytyczne dla kierownictwa ćwiczenia i aparatu kontrolnego /kontrolno-badawczego/, to powinny one, w formie pisemnej, obejmować główne wskazówki i instrukcje postępowania w trakcie przebiegu poszczególnych zagadnień /etapów/ ćwiczenia, wynikające z zadań poszczególnych osób /specjalistów/ wchodzących w skład kierownictwa i aparatu kontrolnego.

Ze względu na ważność zagadnienia, jakim jest omówienie ćwiczenia taktyczno-tyłowego, powinno się opracować plan omówienia ćwiczenia, aby było właściwie przeprowadzone i spełniło zakładane cele.

Forma takiego planu jest w zasadzie dowolna. Ważne, aby spełniał on swoje zadanie. Jednak, wydaje się, można go sporządzić w postaci tabelarycznej według niżej proponowanego wzoru:

Lp.	Tezy omówienia	Prowadzący omówienie	Miejsce i termin omówienia	Uwagi
1	2	3	4	5

Należy zaznaczyć, że z tematu ćwiczenia wynika, które problemy /zagadnienia/ podlegają omówieniu. Stąd też w planie należy opracować je w formie tez. Uszczegółowienie planu omówienia ćwiczenia następuje po zebraniu przez prowadzącego omówienie uwag od przedstawicieli z aparatu kontrolnego /kontrolno-badawczego/.

Na tym, ogólnie rzecz biorąc, zamykałby się schemat opracowania dokumentów organizacyjno-szkoleniowych ćwiczenia taktyczno-tyłowego. Należy jeszcze zaznaczyć, że kierownik ćwiczenia przedstawia osobiście plan jego przeprowadzenia do zatwierdzenia odnośnemu przełożonemu na dwa tygodnie przed terminem rozpoczęcia ćwiczenia.

3. WARUNKI I OGÓLNE ZASADY PRZEPROWADZENIA ĆWICZENIA TAKTYCZNO-TYŁOWEGO

a/ Warunki i zasady dopuszczania do ćwiczeń taktycznych z wojskami

Każde ćwiczenie taktyczne z wojskami musi być poprzedzone sprawdzianem, którego wyniki decydują o dopuszczeniu do ćwiczenia. Wymogi takie określa obowiązująca "Instrukcja o organizowaniu i prowadzeniu ćwiczeń taktycznych" /Sygnatura Szkol. 520/76/.

Celem prowadzenia sprawdzianów jest pobudzenie dowództw i sztabów do systematycznego doskonalenia organizacji procesów szkoleniowych i osiągnięcia coraz lepszych wyników w szkoleniu bojowym. Uzyskuje się to poprzez:

- sprawdzenie wybranych zagadnień szkoleniowych i stopnia przygotowania do wykonania przewidywanych zadań w ćwiczeniu;
- ujawnienie braków i niedociągnięć oraz przyczyn ich powstania, a także udzielenie sprawdzanym oddziałom /pododdziałom/ wszechstronnej pomocy w usunięciu stwierdzonych braków;
- sprawdzenie poziomu wiedzy wojskowej kadry, wchodzącej w zakres tematu ćwiczenia i wyszkolenia pododdziałów;
- poszukiwanie i analizowanie nowatorskich rozwiązań w procesie przygotowania pododdziałów do ćwiczenia;
- sprawdzenie znajomości warunków bezpieczeństwa podczas działania służb i pododdziałów w czasie ćwiczenia.

Sprawdzianem powinny być objęte oddziały /pododdziały, służby, wydzielone grupy/ wyznaczone do odbycia ćwiczenia. Sprawdzian przygotowania i dopuszczenia do ćwiczenia przeprowadza dowódca szczebla nadrzędnego.

Jeżeli ćwiczenie poprzedzone było inspekcją lub kontrolą kompleksową połączoną z przeprowadzeniem ćwiczenia taktycznego oddziału przez nadrzędne dowództwo i jeśli uzyskano pozytywne wyniki kontroli, sprawdzian nie musi być przeprowadzony, pod warunkiem, że od jej zakończenia nie upłynęło sześć miesięcy. Nie dotyczy to dowódców, których stopień przygotowania sprawdza się przed każdym ćwiczeniem.

W zależności od zagadnień przewidzianych do realizacji w ćwiczeniu sprawdzian przeprowadza się w formie:

- seminarium lub egzaminu;
- kontroli dokumentacji ćwiczenia /jej zgodność z tematem ćwiczenia i wartości szkoleniowej/;
- praktycznej /znajomość sprzętu i umiejętność jego obsługi, stan techniczny sprzętu, przygotowanie środków łączności i ich sprawność, zapasy i środki zabezpieczenia materiałowego itp./.

Wybrane do sprawdzenia zagadnienia powinny ściśle odpowiadać treści planu ćwiczenia.

Stany osobowe służb i pododdziałów wyznaczone do ćwiczenia obejmuje się sprawdzianem ze znajomości zagadnień teoretycznych i praktycznych obsługi sprzętu, znajomości obowiązujących zasad instrukcji, zarządzeń i regulaminów dotyczących tematu i zagadnień ćwiczenia z uwzględnieniem zasad bezpieczeństwa obowiązujących w czasie ćwiczenia.

b/ Organizacja prowadzenia sprawdzianu

Organizatorem sprawdzianu jest dowódca /kierownik ćwiczenia/ prowadzący ćwiczenie taktyczne. Forma, metoda, treść i zakres sprawdzianu powinny być określone w rozkazie organizacyjnym dowódcy nakazującego jego przeprowadzenie. Należy w nim określić:

- cel sprawdzianu;
- skład komisji sprawdzającej;
- oddziały, pododdziały i służby podlegające sprawdzianowi;
- zagadnienia szkoleniowe sprawdzianu;
- przydział środków materiałowego zabezpieczenia sprawdzianu /ilość kilometrów, amunicji i mps/ i wydzielającego je.

Do składu komisji prowadzącej sprawdzian wyznacza się oficerów sztabu i specjalistów z poszczególnych rodzajów służb. Liczbę członków komisji określa dowódca /kierownik ćwiczenia/ prowadzący ćwiczenie w zależności od konkretnych potrzeb.

Termin przeprowadzenia sprawdzianu należy określić z takim wyliczeniem, aby w wypadku stwierdzenia niedociągnięć w zakresie przygotowania do ćwiczenia był czas na ich usunięcie przed jego rozpoczęciem.

W wojskach lotniczych obowiązują następujące terminy prowadzenia sprawdzianów przygotowania do ćwiczenia taktycznego z udziałem wojsk przed jego rozpoczęciem:

- dla związku taktycznego - 14-21 dni;
- dla oddziału lotniczego - 10-14 dni;
- dla pododdziału /służby/ - 5-10 dni.

Podstawę do określenia zagadnień, które należy sprawdzić przed ćwiczeniem taktycznym z wojskami, stanowi plan przeprowadzenia danego ćwiczenia. Dowódca nakazujący przeprowadzenie sprawdzianu, przy ustalaniu zagadnień powinien brać pod uwagę:

- cel sprawdzianu;
- zakres sprawdzianu;
- wyniki i zalecenia ostatniej kontroli /inspekcji/ lub sprawdzianu. Sprawdzianem mogą być objęte następujące działy:
- stan moralno-polityczny;
- wyszkolenie dowódców, sztabów i służb;
- gotowość alarmowa i mobilizacyjna;
- wyszkolenie taktyczne i specjalne;
- stan techniczny sprzętu i uzbrojenia;
- stan zabezpieczenia materiałowo-technicznego.

Dowódca, organizujący sprawdzian, każdorazowo spośród działań przewidzianych do kontroli ustala działy priorytetowe, których liczba nie może być mniejsza niż 2-3. Problematykę działań priorytetowych określa rozkaz organizacyjny. Może ona dotyczyć całości sił i środków przewidzianych do ćwiczenia lub tylko wybranych pododdziałów /służb/.

Dowódca nakazujący przeprowadzenie sprawdzianu, na podstawie meldunku przewodniczącego komisji, określa stopień przygotowania do ćwiczenia dowództwa, sztabu, stanu osobowego i sprzętu oddziału /pododdziału, służby/, a następnie podejmuje decyzję o "dopuszczeniu" lub "niedopuszczeniu" do ćwiczenia.

W wypadku uzyskania przez sprawdziany szczebel oceny negatywnej po wydaniu odpowiednich zaleceń i określeniu terminów usunięcia stwierdzonych niedociągnięć przeprowadza się powtórny sprawdzian.

c/ Prowadzenie ćwiczenia.

Metodyka prowadzenia ćwiczenia taktyczno-tyłowego ma bezpośredni wpływ na zrealizowanie planu przeprowadzenia ćwiczenia, osiągnięcie zakładanych celów szkoleniowych oraz obiektywną ocenę ćwiczących.

Ćwiczenie taktyczno-tyłowe prowadzi się bez przerwy, w dzień i w nocy, bez względu na warunki atmosferyczne, zachowując określone warunki bezpieczeństwa.

Jeśli, co już nadmieniono, ćwiczenie taktyczno-tyłowe odbywa się w ramach lotniczo-taktycznego ćwiczenia /LTC/ pułku, to rozpoczyna się ono z miejsca stałej dyslokacji od osiągania przez ćwiczących nakazanego stanu gotowości bojowej. Jednak nie stanowi to reguły. Wybór sposobu rozpoczynania ćwiczenia wynika każdorazowo z sytuacji operacyjno-taktycznej założonej w planie przeprowadzenia ćwiczenia. Założenie wstępne należy wręczać ćwiczącym z takim wyliczeniem czasowym, aby zapewnić im pełne przygotowanie się do ćwiczenia oraz właściwe wejście w sytuację taktyczną. Następnie, w ustalonych terminach /co wynika z harmonogramu przebiegu ćwiczenia/, stawia się ćwiczącym zadania, wręcza rozkazy, zarządzenia, wprowadzenia, komunikaty itp. /stwarzające aplikacyjną sytuację/, na podstawie których ćwiczący przystępują do realizacji zadań. W tym okresie oficerowie z aparatu kontrolnego /kontrolno-badawczego/ szczególną uwagę zwracają na umiejętność i trafność wypracowanych decyzji, przekazywanie ich do wykonawców /obieg informacji/, a także na wartość i jakość opracowywanych dokumentów.

Wszystkie zagadnienia szkoleniowe określone w planie przeprowadzenia ćwiczenia powinno się przerabiać tylko na podstawie decyzji podejmowanych przez ćwiczących. Decyzje te są zwykle wysłuchiwane i zatwierdzane przez kierownika ćwiczenia /jego zastępcę ds. tyłowych/ w toku planowej działalności ćwiczących pododdziałów i służb.

Podczas wysłuchiwania decyzji szczególną uwagę należy zwrócić na zrozumienie zamiaru przełożonego, realność planowanych zadań oraz na sposób i prawidłowość ich realizacji. Jeśli decyzje wyraźnie odbiegają od rzeczywistości, nie pozwalając na osiągnięcie zakładanych celów szkoleniowych, a także nie uwzględniają ustalonych zasad bezpieczeństwa - nie zatwierdza się ich. Należy w tym wypadku wyznaczyć czas na powtórne przeanalizowanie zadania, ocenienie sytuacji i powtórne zameldowanie decyzji.

Kierownik ćwiczenia zezwala na przejście do kolejnego etapu lub na zakończenie ćwiczenia tylko wtedy, kiedy w pełni zostały osiągnięte cele, a ćwiczące służby i pododdziały wykazały umiejętność działania w zakresie określonym w planie ćwiczenia. Gdy wszystkie zagadnienia i etapy zostały przećwiczone kierownik ćwiczenia ogłasza zakończenie ćwiczenia.

Powrót ćwiczących pododdziałów i służb do miejsca stałej dyslokacji może się odbywać w ramach realizacji ostatniego etapu ćwiczenia, którego tematem może być np.: "przemieszczenie rzutu zabezpieczenia naziemnego na kolejne lotnisko operacyjne" lub też po zakończeniu ćwiczenia, zgodnie z zasadami przemarszu wojsk. Jednakże, biorąc pod uwagę dobro szkolenia oraz pełne i racjonalne wykorzystanie przydzielonych limitów, wskazane jest, aby powrót do miejsca stałej dyslokacji przebiegał w ramach ćwiczenia.

Ćwiczenie należy uważać za zakończone dopiero wówczas, gdy nastąpił powrót ćwiczących pododdziałów i służb do miejsca stałej dyslokacji, a ich dowódcy /szefowie/ zameldowali kierownikowi ćwiczenia o pełnym włączeniu się w stan stałej gotowości bojowej.

Po przeprowadzeniu ćwiczenia taktyczno-tyłowego powinno się odbyć jego omówienie. Charakter tej formy szkolenia, jaką jest ćwiczenie taktyczno-tyłowe, w którym - jak już nadmieniono - biorą udział stany osobowe oddziałów i urzędzeń tyłowych wraz z etatowym sprzętem i środkami materiałowymi, działając w terenie, wymaga szczegółowego i dokładnego omówienia jego przebiegu. Jest ono jednym z ważnych elementów ćwiczenia, stanowiącym cenne źródło rozwoju myśli wojskowej oraz bezpośredni łącznik teorii z praktyką. Wskazane jest, aby miejsce i czas oraz uczestników omówienia ćwiczenia podać w jednym z punktów rozkazu organizacyjnego do ćwiczenia.

Omówienie ćwiczenia powinno składać się z dwóch części. W pierwszej części, dotyczącej zamiaru ćwiczenia, podaje się:

- temat ćwiczenia;
- cele szkoleniowe oraz przedmiot i cele badawcze;
- etapy ćwiczenia i zagadnienia szkoleniowe;
- zamiar operacyjno-taktyczny /taktvczny/.

W drugiej części, dotyczącej przebiegu ćwiczenia, należy ocenić praktyczną działalność ćwiczących pododdziałów i służb w poszczególnych etapach ćwiczenia, podając momenty pozytywne i niedociągnięcia, które wystąpiły w ćwiczeniu. Chodzi o to, aby obok osiągnięć szeroko zwrócić uwagę na błędy i niedociągnięcia popełnione przez ćwiczących, wskazać przyczyny ich wystąpienia oraz sposoby ustrzeżenia się ich w przyszłości.

W omówieniu ćwiczenia taktyczno-tyłowego powinna, w zasadzie, brać udział cała kadra ćwiczących pododdziałów i służb oraz urządzeń tyłowych /dowódcy, szefowie służb i dowódcy pododdziałów/. Może być jednak i tak, że ćwiczenie takie omawiane będzie, w części ogólnej z udziałem całego stanu ćwiczącej kadry, a następnie - tylko z kadrą kierowniczą biorącą udział w ćwiczeniu w celu szczegółowego omówienia całości jego przebiegu.

Doświadczenia z ćwiczeń taktyczno-tyłowych wskazane jest studiować z wyciąganiem odpowiednich wniosków, a materiały z tych ćwiczeń uogólniać i przedstawiać wyższemu sztabom.

Niektóre materiały z tego rodzaju ćwiczeń należy publikować w wydawnictwach wojskowych, jeżeli uzna się za celowe ich propagowanie i popularyzowanie.

x

x

x

Proces opracowania całości dokumentacji organizacyjno-szkoleniowej ćwiczenia taktyczno-tyłowego jest ważnym przedsięwzięciem.

Podczas opracowywania poszczególnych dokumentów tego rodzaju ćwiczenia znajdzie konieczność rozwinięcia wielu zagadnień, rozwiązania wielu problemów pod względem metodycznym stosownie do tematu ćwiczenia, struktury i konkretnych warunków jego prowadzenia. Należy brać to pod uwagę, a czynności z tym związane powierzać osobom mającym odpowiednie przygotowanie, tzn. dobrze znającym metodyczną stronę tego procesu oraz posiadającym odpowiednią wiedzę operacyjno-taktyczną i umiejętności pracy sztabowej.

BIBLIOGRAFIA

1. Instrukcja o organizowaniu i prowadzeniu ćwiczeń taktycznych. Szkol. 520/76. Wyd. MON Warszawa 1976.
2. Metodyka szkolenia taktycznego w Wojskach Lotniczych. Lot. 2109/81. Wyd. DWLot. Poznań 1981.
3. Metodyka ćwiczeń taktycznych. Podręcznik. Wyd. ASG WP Warszawa 1978.

Wydrukowano w 15 egz.

Egz. nr 1-15 - Bibl. Nauk. OZS
Wyk. płk Bednarczyk

Druk. M.J. dnia 21.04.1983 r.
Druk ASG WP nr pf 147/pf 536/WW
Kor. I.P.

